

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 159/2013-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. októbra 2013 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť B. K., Maďarsko, t. č. vo väzbe, zastúpeného Advokátskou kanceláriou K... – advokáti, s. r. o., B., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 47 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 30 T 52/2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti B. K. **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 159/2013-9 z 28. februára 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady

Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť B. K., Maďarsko, t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 47 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 30 T 52/2012.

2. Zo sťažnosti vyplynulo najmä, že 27. augusta 2012 bola prokurátorom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, odboru osobitného určenia podaná obžaloba na sťažovateľa pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok podľa § 172 ods. 1 písm. b) a d), ods. 2 písm. c) a ods. 4 písm. c) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Konanie sa vedie na okresnom súde pod sp. zn. 30 T 52/2012. Dňa 10. septembra 2012, teda po 14 dňoch od podania obžaloby, bolo okresným súdom rozhodnuté, že sťažovateľ sa ponecháva vo väzbe, pričom v tomto čase okresný súd nevykonal žiadny úkon smerujúci k tomu, aby sťažovateľ porozumel obžalobe a aby zabezpečil tlmočenie v jeho rodnom – maďarskom jazyku. Okresný súd pribral do konania až 15. októbra 2012 prekladateľa z maďarského jazyka a až 27. decembra 2012, teda až 122. deň od podania obžaloby, sa mohol sťažovateľ prvýkrát oboznámiť s obžalobou v celom rozsahu v jazyku, ktorý je jeho rodným jazykom. Týmto postupom boli podľa sťažovateľa porušené ním označené základné práva okresným súdom, a preto žiadal, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„... moje základné právo na tlmočníka podľa čl. 47 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a právo byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumiem, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia proti mne podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo postupom Okresného súdu Trnava v konaní pod spis. zn. 30 T/52/2012 porušené,

prizná mi primerané finančné zadosťučinenie v sume 1.000 eur, ktoré bude Okresný súd Trnava povinný vyplatiť mi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu a napokon

zaviaže Okresný súd Trnava uhradiť mi na účet môjho právneho zástupcu, K... – advokáti, s. r. o., trovy konania v sume 331,13 eur s DPH, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedníčkou, listom sp. zn. 1 SprV/235/2013 z 15. apríla 2013 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k vyjadreniu okresného súdu z 30. apríla 2013.

2.1 Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedla tieto skutočnosti:

«Nesúhlasím s názor obžalovaného, že v sťažnosti popísaným postupom tunajšieho súdu došlo k porušeniu základného práva obžalovaného na tlmočníka a právo byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie podrobne oboznámený s povahou obvinenia proti nemu.

Po podaní obžaloby súd postupoval takým spôsobom, aby boli zákonným a ústavne konformným spôsobom zabezpečené jeho základné práva a slobody súvisiace s výkonom väzby, v ktorej sa v čase podania obžaloby na tunajší súd nachádzal. Do 14 dní od podania obžaloby súd nariadil a vykonal neverejné zasadnutie, na ktorom rozhodol o väzbe obvineného v zmysle § 238 ods. 3 Trestného poriadku. Na tomto verejnom zasadnutí súd doručil obvinenému i jeho obhajkyňi rovnopis obžaloby v slovenskom jazyku. Po vypracovaní písomného vyhotovenia uznesenia o väzbe dňa 10. 9. 2012 a jeho odoslani procesným stranám dňa 10. 9. 2012, bol spis predložený na rozhodnutie o sťažnosti obvineného proti uzneseniu odvolaciemu súdu dňa 12. 9. 2012, ktorý po rozhodnutí o tejto sťažnosti vrátil spis tunajšiemu súdu 10. 10. 2012. Následne tunajší súd dňa 15. 10. 2012 uznesením pribral do konania prekladateľa z maďarského jazyka, ktorému uložil vykonať preklad obžaloby do maďarského jazyka.

Opísaný postup tunajšieho súdu považujem za vecne správny, ktorý rešpektoval práva obžalovaného garantované mu jednak zákonom, Ústavou Slovenskej republiky, ako i Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Nie je možné stotožniť sa s tvrdením obžalovaného, že nebol oboznámený s povahou a dôvodmi obvinenia proti jeho osobe v jazyku, ktorému rozumie. O obvinení bol oboznámený orgánmi činnými v trestnom

konaní v prípravnom konaní. Obžaloba bola podaná pre skutok, pre ktorý bolo obžalovanému v prípravnom konaní uznesením zo dňa 1. 3. 2011 vznesené obvinenie (č. l. 45 - 50 súdneho spisu). Obžalovaný tak bol už v tomto štádiu oboznámený s podstatou obvinenia, pre ktoré bola neskôr na tunajšom súde podaná obžaloba. Za dôležitú tiež považujem skutočnosť, že obžalovaný mal v čase doručenia obžaloby v slovenskom jazyku obhajcu. Tak ako konštatoval i Najvyšší súd SR vo svojom uznesení z 19. 12. 2006 sp. zn. 2 To 7/2006 „povinnosťou obhajcu je, aby osobe, ktorú obhajuje a ktorá neovláda jazyk, v ktorom sa trestné konanie vedie, v rámci účinnej právnej pomoci, ktorú je povinný poskytovať (§ 41 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 1. januára 2006) v prípade potreby zabezpečil preklad písomnosti do jej materinského jazyka alebo do jazyka, ktorý ovláda.“

V tom istom rozhodnutí Najvyšší súd tiež uviedol, že z Ústavy Slovenskej republiky, Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Trestného poriadku nemožno bez ďalšieho vyvodíť povinnosť orgánov činných v trestnom konaní konať v inom než úradnom slovenskom jazyku, ale ani povinnosť uvedených orgánov zabezpečovať pre procesné strany preklad písomností, ktoré sú predmetom alebo výsledkom ich konania, do jazyka strany, ktorá neovláda jazyk, v ktorom sa konania vedie.

Súd nariadil a začal hlavné pojednávanie až po tom, ako bol obžalovanému doručený preklad obžaloby do maďarského jazyka a bola mu poskytnutá dostatočná lehota na prípravu obhajoby v rámci hlavného pojednávania.

V neposlednom rade si dovoľujem poukázať, v rámci hodnotenia rýchlosti konania súdu, že spis v čase podania obžaloby obsahoval 7617 strán.»

2.2 Právny zástupca sťažovateľa vo svojom podaní k vyjadreniu okresného súdu stručne uviedol:

„... trvám na podanej ústavnej sťažnosti a nepovažujem za potrebné sa k spomenutému stanovisku predsedu okresného súdu osobitne vyjadrovať.“

2.3 Predsedníčka okresného súdu, ako aj právny zástupca sťažovateľa oznámili ústavnému súdu, že netrujú na tom, aby sa v danej veci konalo ústne pojednávanie.

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva zaručeného v čl. 47 ods. 4 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 3 písm. a) dohovoru.

II.

4. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. ... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

5. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 30 T 52/2012 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 47 ods. 4 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 3 písm. a) dohovoru.

6. Podľa čl. 47 ods. 4 ústavy kto vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie..., má právo na tlmočníka.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu má... právo byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia proti nemu.

7. Právo obvineného na tlmočníka/prekladateľa je jedným zo základných práv zaručených ústavou (čl. 47 ods. 4 ústavy) a dohovorom [čl. 6 ods. 3 písm. a) dohovoru]. Ide totiž o postup, ktorý má obvinenému zabezpečiť uplatnenie jeho práv vyplývajúcich z ústavy a dohovoru, ako aj Trestného poriadku a zabrániť mu v porušovaní jeho práv v dôsledku neznalosti jazyka. Právo na (bezplatnú) pomoc tlmočníka/prekladateľa je komponentom rovnosti zbraní v trestnom konaní, pretože nedokonale rozumejúci či vôbec nerozumejúci účastník/strana hlavne v postavení obvineného, nemôže argumentovať tak účinne ako prokurátor. V nerešpektovaní tohto práva by dokonca mohla spočívať i nepriama diskriminácia v prístupe k právu na spravodlivý proces na základe jazyka (*Luedicke, Belkacem a Koc v. Nemecko*, rozsudok z 28. novembra 1978).

8. Zo súdneho spisu sp. zn. 30 T 52/2012, ktorý si ústavný súd zapožičal, vyplýva, že 10. septembra 2012 sa na okresnom súde konalo neverejné zasadnutie. Na tomto pojednávaní bol sťažovateľ osobne prítomný a bola prítomná aj jeho obhajkyňa JUDr. A. K., ako aj tlmočník z jazyka maďarského Ing. P. R.

V zápisnici o neverejnom zasadnutí č. k. 30 T/52/2012-1637 sa uvádza: „Predstúpil obvinený B. K., t. č. vo väzbe, ktorý po zákonom poučení uvádza: chcem vypovedať k veci, svoje právo odoprieť k veci nevyužívam.

Ja sa necítim byť vinný lebo ja som bol požiadaný o skladovanie, nevedel som o aké prostriedky ide, ja som len poznal A. a nikoho iného, nevedel som o pozadí, o tom čo sa dialo...“

9. Pokiaľ ide o námietky sťažovateľa, ktoré sa týkajú porušenia označených práv tým, že „10. 9. 2012, teda 14. deň od podania obžaloby, bolo okresným súdom rozhodnuté o mojom ponechaní vo väzbe, pričom v uvedenom čase som nemal k dispozícii obžalobu v maďarskom jazyku“, ústavný súd tieto námietky na základe predmetnej sťažnosti preskúmať nemohol, pretože zo súvisiaceho spisu okresného súdu zistil, že sťažovateľ svoju sťažnosť nepodal v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Podľa ustanovenia § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť (pozri napr. I. ÚS 120/02, I. ÚS 124/04). Zákon o ústavnom súde neumožňuje zmeškanie tejto kogentnej lehoty odpustiť (napr. IV. ÚS 14/03).

Lehota na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ústavy začala v okolnostiach danej veci plynúť 10. septembra 2012, pričom sťažnosť sťažovateľa bola ústavnému súdu doručená v čase (18. februára 2013), keď už dávno uplynula lehota ustanovená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, preto sa ústavný súd už nemohol zaoberať opodstatnenosťou námietok uplatnených v sťažnosti, teda z dôvodu, že sťažnosť bola podaná oneskorene, nebolo možné sťažnosti v uvedenej časti vyhovieť.

9.1 Okrem uvedeného ústavný súd poukazuje aj na to, že ako to vyplýva z predmetnej zápisnice o neverejnom zasadnutí, hoci sťažovateľ 10. septembra 2012 nemal ešte k dispozícii preklad na neho podanej obžaloby, túto skutočnosť ani zásah do základného práva zaručeného v čl. 47 ods. 4 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 3 písm. a) dohovoru na tomto pojednávaní nenamietal, nevyčerpal prostriedky nápravy, preto pripadalo odmietnutie jeho sťažnosti v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj pre neprípustnosť.

9.2 Nad rámec konštatovaného ústavný súd uvádza, že 12. septembra 2012 okresný súd predložil Krajskému súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) súdny spis na rozhodnutie

o opravnom prostriedku sťažovateľa – sťažnosti proti rozhodnutiu okresného súdu o ponechaní vo väzbe. V tejto sťažnosti sťažovateľ namietal neexistenciu dôvodov jeho väzby, avšak ani v tomto podaní (sťažnosti) nenamietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 47 ods. 4 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) dohovoru.

10. Krajský súd 17. septembra 2012 nariadil neverejné zasadnutie, aby rozhodol o sťažnosti sťažovateľa proti rozhodnutiu, ktorým bol ponechaný vo väzbe, na 25. september 2012, na ktorom uznesení č. k. 3 Tos 138/2012-7651 sťažnosť sťažovateľa podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol. Dňa 10. októbra 2012 bol spis vrátený okresnému súdu. Dňa 11. októbra 2012 okresný súd doručoval uvedené uznesenie krajského súdu stranám trestného konania, zároveň upovedomil Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky o vzatí sťažovateľa – cudzinca – do väzby a o podaní obžaloby na neho, ktoré (upovedomenie) zaslal Veľvyslanectvu Maďarskej republiky v Bratislave. Opatrením okresného súdu č. k. 30 T/52/2012-7671 z 15. októbra 2012 okresný súd podľa § 28 ods. 3 Trestného poriadku pribral do trestného konania vedeného pod sp. zn. 30 T/52/2012 prekladateľa z jazyka maďarského PhDr. Š. H., ktorý je zapísaný v zozname prekladateľov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, a uložil mu, aby v lehote 5 dní od doručenia tohto opatrenia vykonal úradný preklad obžaloby z 27. augusta 2012, uznesenia okresného súdu sp. zn. 30 T/52/2012 z 10. septembra 2012, uznesenia krajského súdu sp. zn. 30 T/52/2012 z 25. septembra 2012, výzvy okresného súdu na predloženie dôkazov. Prekladateľ 11. decembra 2012 doručil okresnému súdu preklad obžaloby do jazyka maďarského. Okresný súd preklad obžaloby doručil sťažovateľovi 27. decembra 2012 s výzvou na predloženie dôkazov a nariadil hlavné pojednávanie na 31. január 2013.

11. Pokiaľ sťažovateľ namietal, že „*okresný súd pribral do konania až 15. októbra 2012 prekladateľa z maďarského jazyka, a až 27. decembra 2012, teda až 122. deň od podania obžaloby sa mohol sťažovateľ prvýkrát oboznámiť s obžalobou v celom rozsahu v jazyku, ktorý je jeho rodným jazykom*“ a týmto došlo tiež k porušeniu jeho označených práv, ústavný súd poukazuje predovšetkým na to, že na túto časť námietky sťažovateľa sa

vzťahuje už čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru, toto ustanovenie dohovoru však sťažovateľ nenamietal.

Napriek uvedenému ústavný súd preskúmal, či sťažovateľ bol s obžalobou oboznámený včas, aby mal dostatočný čas na prípravu svojej obhajoby na hlavnom pojednávaní. Je nesporné, že okresný súd doručeniu už preloženej obžaloby v okolnostiach danej veci nevenoval dostatočnú pozornosť. Nič totiž nebránilo okresnému súdu, aby napr. už 10. septembra 2012 vydal aj opatrenie na preloženie predmetnej obžaloby. Napriek uvedenému však treba konštatovať, že z ustanovenia čl. 47 ods. 4 ústavy a z čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru nevyplýva v prvom rade to, aby obvinený bol „bez meškania“ oboznámený (v danom prípade navyše vo svojom jazyku) s podanou obžalobou, ale o to, aby bol oboznámený „dostatočne dlho pred“ rozhodnutím o tejto obžalobe (napr. rozhodnutie ESĽP *Khatchadourian v. Belgicko* z 12. januára 2010, *T. v. Rakúsko* zo 14. novembra 2000).

Sťažovateľ dostal preloženú obžalobu 27. decembra 2012, podľa názoru ústavného súdu „dostatočne dlho pred“ hlavným pojednávaním, ktoré bolo vo veci nariadené na 31. január 2013. Napokon sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti ani nenamietal, že by nemal čas pripraviť sa na svoju obhajobu na uvedenom hlavnom pojednávaní. Vzhľadom na tieto skutočnosti námietkam sťažovateľa nebolo možné vyhovieť ani v tejto časti, pretože obdobie viac ako jedného mesiaca pred hlavným pojednávaním, keď už sťažovateľ mal k dispozícii preklad obžaloby, mu zabezpečilo možnosť účinným spôsobom sa obhajovať.

12. Keďže ústavný súd nerozhodol o porušení označených práv sťažovateľa, bolo bez ďalšieho právneho významu rozhodovať o jeho ďalších návrhoch viažucích sa na vyslovenie ich porušenia.

13. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. októbra 2013